

ఉప వేదాంగాలు

బ్రహ్మసూత్ర రహస్యము

ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్
www.freegurukul.org

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు శుక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు కృష్ణుడు

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాభాజ

గురు గోతమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు మైత్రన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు వీరభక్త్యేంద్ర స్వామి

యోగి బేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు తైర్తింగి స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస

అమృతా కారదా దేవి

గురు వివేకానంద

గురు సాయిబాబా

గురు అరవీంద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తవేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళ స్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

“ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్” ద్వారా విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందించే సేవా కార్యక్రమంలో భాగంగా ఈ పుస్తకాన్ని భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా) నుంచి సేకరించి అందిస్తున్నాము. ఇందుకు మేము వారికి కృతజ్ఞత తెలియచేసుకుంటున్నాము.

సాయి రామ్ వారి సేవల విస్తరణలో భాగంగా ఈ ఫౌండేషన్ స్థాపించబడినది. ఈ స్వచ్ఛంద సంస్థ ద్వారానే అన్ని సేవలు అందించబడును. ఇటువంటి పుస్తకాలు మీరు వ్రాసినట్లయితే (లేక) సేకరిస్తే మాకు తెలియచేయండి. మేము ప్రతి విద్యార్థికి ఉచితంగా అందేలా చేస్తాము, తద్వారా ఉన్నత విలువలు, నైపుణ్యాలు కలిగిన విద్యార్థులను మన దేశానికి అందించవచ్చు. మాతో కలిసి నవ భారత నిర్మాణ కార్యక్రమంలో పనిచేయుటకు, భాగస్వామ్యం అగుటకు ఆసక్తి ఉంటే సంప్రదించగలరు.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in>
- 2) ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ వెబ్ సైట్ : www.freegurukul.org
- 3) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్ : <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) మొబైల్ ఆప్: Free Gurukul

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన,ధర్మ ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు డిజిటల్ లైబ్రరీ సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఇది లాభార్జన దృష్టిలేని ఉచిత సేవ. ఈ సేవలో అంతర్జాలంలోని(ఇంటర్నెట్) లైసెన్సు / కాపీరైటు అభ్యంతరాలు లేనివి అనుకొన్న పుస్తకాలను గ్రహించటం జరిగినది. అనుకోకుండా ఏవైనా అభ్యంతరకరమైనవి ఉన్నచో మాకు తెలుప మనవి, వాటిని తొలగించగలము అని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Website: www.freegurukul.org

Mobile App: Free Gurukul

email: support@freegurukul.org

Facebook: www.facebook.com/freegurukul

Help Line / WhatsApp: 904 202 0123

“ మన లక్ష్యం: విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య అనేది ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందరికీ అందించబడాలి “

ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ – Free Gurukul Education Foundation

సర్వం పరమాత్మ పాద సమర్పణమస్తు

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. x

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Manuscripts
Title:
Author:
Year: to
Subject: Any Subject
Language:
Scanning Centre: Any Centre
Clear Search

Presentations and Report
Statistics Report
Status Report
Feedback | Suggestions |
Problems | Missing links or
Books

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at ICAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

Click [Here](#) to know More about DLI ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	INSA	Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...
--------------	---------	-----------	-----------	-----	-------------	-----------	----------	----------------------

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu
----------	---------	---------	-------	---------	---------	-------	--------	------

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసించజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవనంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. ఆనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల పల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

ఓమ్.

శ్రీ పర బ్రహ్మణే నమః .

శ్రీకృష్ణద్వైపాయన మహాముని ప్రణీతము.

రాజయోగ అష్టాంగ యోగాధ్యాయ సహిత

బ్రహ్మ సూత్ర రహస్యము - వచన కావ్యము.

ఈ గ్రంథము,

సంస్కృత ప్రాకృత వైకృతా ద్యనేకభాషా నిపుణులగు

బ్రహ్మశ్రీ, వెన్నెలకంటి - సుందరరామ కర్మగారిచే

విరచితము.

బరూహు, త్యాగరాయ శాస్త్రిలు అండ్ సన్ గారిచే

స్వకీయ

గీర్వాణ భాషా రత్నాకర ముద్రాక్షర శాలయందు

ముద్రితము.

చెన్నపురి,

1920

[క్రయం 0-5-0 తపాల్ ఖర్చులు 0-4-0]

All Rights Reserved

ఓమ్.

బరూడు. త్యాగరాయ శాస్త్రి

పూర్వార్థమప్రసిద్ధాభిధాన
రాజయోగి - శ్రీవాసుదేవానంద సరస్వతీస్వామి.

కలియుగ గతాద్వా 5017 నశ సంవత్సరే మలామాసే

షష్ఠ్యపూర్తి - రాజయోగాశ్రమ ప్రవేశః.

శ్రీ పరబ్రహ్మచేనమః .

విజ్ఞాన నాకాస్తోత్రమ్.

తపోయజ్ఞ దానాదిభి శ్శుద్ధబుద్ధి ర్విరక్తో నృపాదాపదే
తచ్ఛుద్ధుః । పరిత్యజ్యసర్వం యదాప్నోతితత్వం పరబ్రహ్మనిత్యం
తదేవాహమస్మి ॥ 1

దయాశుంగురుం బ్రహ్మనిష్ఠం ప్రశాంతం సమారాధ్యభక్త్యా
విచార్యస్వరూపమ్ । యదాప్నోతితత్వం నిదిధ్యాన్యవిద్వాన్ పర
బ్రహ్మనిత్యం తదేవాహమస్మి ॥ 2

యదానందరూపం ప్రకాశస్వరూపం నిరస్తప్రపంచం పరిచ్ఛే
దశూన్యమ్ । అహం బ్రహ్మస్మర్తృకగమ్యం తురీయం పరబ్రహ్మని
త్యం తదేవాహమస్మి ॥ 3

యదజ్ఞానతోభాతి విశ్వంసమస్తం వినష్టంచసద్యో యదాత్మ
ప్రబోధః । మనోవాగతీతం విశుద్ధం విముక్తం పరబ్రహ్మనిత్యం తదే
వాహమస్మి ॥ 4

నిషేధేకృతే నేతి నేతీతివాక్త్యా స్సమాధిస్థితానాం యదాభా
తిపూర్ణమ్ । అవస్థాత్రయాతీత మద్వైతమేకం పరబ్రహ్మనిత్యం తదే
వాహమస్మి ॥ 5

యదానందలేశై స్సమానందవిశ్వం యదాభాతిసత్త్వై స్తదా
భాతిసర్వమ్ । యదాలోచనే హేయమన్యతనమస్తం పరబ్రహ్మని
త్యం తదేవాహమస్మి ॥ 6

అనంతవిధుం విశ్వయోనినిరీహం శివం సంగహీనం యదోం
కార గమ్యమ్ । నిరాకార మత్యుజ్జ్వలం మృత్యుహీనం పరబ్రహ్మ
నిత్యం తదేవాహమస్మి ॥ 7

యదానందసింధౌ నిమగ్నః పుమాన్స్యా దవిద్యావిలాస
స్సమస్తప్రపంచః । యదానన్మర త్యద్భుతం యన్నిమిత్తం పరబ్ర
హ్మనిత్యం తదేవాహమస్మి ॥

స్వరూపానుసంధాన రూపః స్తుతింయః పరేదాదరా ద్భక్తి
భావో మనుష్యః । శ్రుణోతీహవా నిత్యముద్యుక్తచిత్తో భవేద్విష్ణుర
త్తైవ వేదప్రమాణాత్ ॥ 9

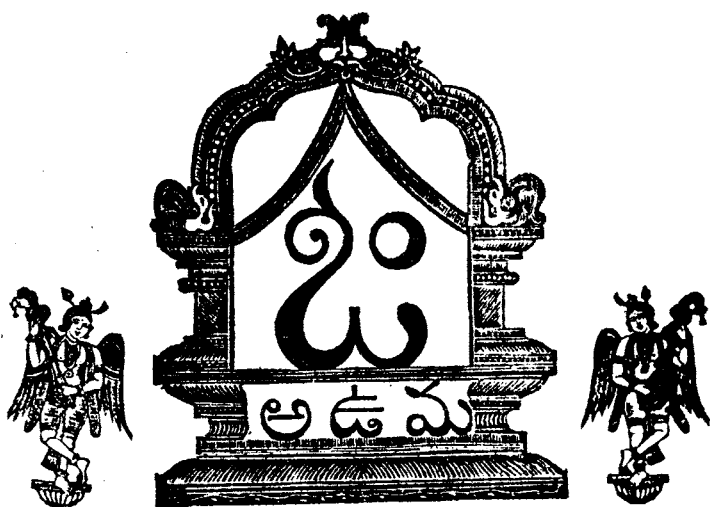
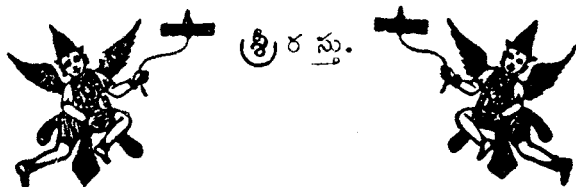
విజ్ఞాననామ హరిగృహ్యకశ్చి త్తరేద్యదజ్ఞానమయం భవా
భిమ్ । జ్ఞానాసినాయోహి విభిద్యత్పణ్ణాం విష్ణోఃపదంయాతి సవవ
ధన్యః ॥ 10

ఇతి శ్రీమత్పరమ హంస పరివాజకాచార్యవర్య

శ్రీమచ్ఛంకరాచార్య విరచితం విజ్ఞాన

సౌకస్తోత్రం - సంపూర్ణమ్.

శ్రీ పర బ్రహ్మ ణే నమః .

బ్రహ్మ సూత్ర రహస్యము

వచన కావ్యము.

శ్లో॥ ఓంకారశ్చాభశబ్దశ్చ ద్వావేతౌ బ్రహ్మణఃపురా।

కంతంభిత్యా వినిర్యాతో తస్మాన్మాంగళికాపుభా॥

మానవుడు శాస్త్రోక్తములగు నిత్యనైమిత్తిక సకల కర్మలను ఆచరించెనేని చిత్తశుద్ధి కలుగును. దానిచే ఈ ప్రపంచమంతయును అనిత్యమనియును. ఈ ప్రపంచమును నియమించుచున్న పరమేశ్వరుడు నిత్యుడనియును, తెలిసికొనదగిన జ్ఞానము కలుగును. దీనికే నిత్యానిత్య వస్తు వివేకమని పేరు. ఆజ్ఞానము అభివృద్ధియగుకొలది అనిత్యమగు ప్రపంచమునందు అనగా మనము అనుభవించుచున్న శబ్దము, స్పర్శము, రూపము, రసము, గంధము, అను విషయముల యందు ఇచ్చ తొలఁగును.

ఆ శబ్దాదివిషయమును అనుభవించుట అవివేకియగువానికి ఆనందకరముగ నుండునుగాని, పైన జెప్పబడిన నిత్యానిత్య వస్తువివేకము గలవానికి అట్లుండదు. ఆశబ్దాదివిషయములను సంపాదించునప్పుడు జనించు ఆయాసమునుఁ గూర్చియును, అనుభవ కాలము మిక్కిలి స్వల్పమై యుండుటనుఁ గూర్చియును, అనుభవానంతరమున దుఃఖము కలుగుటను గూర్చియును, ఆయనుభవమువలన ఇంద్రియముల శక్తి నశించుటను గూర్చియును, కలంచినప్పుడు వాని యొక్కమనస్సు మిక్కిలి సంకోభించును.

ఈవిషయములు రెండువిధములై ఉన్నవి. ఈ లోకమునందు సామాన్యముగా అనుభవింపఁబడుచు గొన్నియు, పరలోకముల యందు విశేషముగ అనుభవింపఁబడుచు మఱికొన్నియు అవివేకుల మనస్సును కలవర పెట్టుచున్నవి. వివేకియగువానికి ఈరెండువిధములగు విషయములందును సంపూర్ణముగ ఇచ్చనశించును. ఇదియే వైరాగ్యము. లేక ఇహముత్రార్థ ఫల భోగ నిరాగము.

ఈవైరాగ్యమువలన మనస్సు పూర్వమువలె నిటునటు చలించక నిశ్చలమై నిలుచును. ఇదియే శమము. సకలేంద్రియములును మనస్సున కధీనములై యుండును. కావున ఆమనస్సు నిశ్చలము కాగానే అవియు భ్రమతమ విషయములను ఆశ్రయింపక స్థిరములై యుండును. ఇదియే దమము అనఁబడును.

ఇట్లు ఇంద్రియ చిత్తములు శాంతములయ్యెనేని వికారము లేవియును గలుగవు. స్వస్థత జనించును. దీనికి ఉపరతి యని పేరు.

ఈయుపరతిగలవాడు శీతోష్ణము వలనఁగాని, సుఖదుఃఖముల వలనఁగాని, బాధ నొందఁడు. వానినెల్లను ఓర్పుకొనును. ఏదివచ్చినను, ఏదిపోయినను, రాగద్వేషములను బొందఁడు. ఈ ఓర్పునకు తిత్తిత్త యనిపేరు. ఇట్టి స్థితి గలవానికి పరమేశ్వరుని యథార్థ స్వరూప స్వభావములను ఎఱుగవలయునని సంకల్పము జనించును. దానిచేత వాడు భక్తియుక్తుడై సన్తుగువులను వెదుక నారంభించును. వేదాంతవాక్యములను వినుటకు ఉపక్రమించును. శ్రవణము (వేదాంతవాక్యముల వినుట) తప్ప వానికిరెండవపనితోపదు. దీనికే శ్రవణ యనిపేరు.

ఇట్లు శ్రద్ధావంతుడగు పురుషుడు శ్రవణము చేయునప్పుడు మనస్సును మఱియొక స్థలమునకు బోనిక తానువినిన విషయములను మననము జేయుచుండును. ఇదియే సమాధానమనబడును. శమము మొదలగు ఈయాఱు గుణములను కలిగియుండుటయే శమాది షట్కు సంపత్తి. ఈశమాది షట్కు సంపత్తి గల పురుషుడు మనన పూర్వకముగా వేదాంతవాక్య శ్రవణము జేయుటచేత “బ్రహ్మము నకును, జీవునకును, భేదములేదు, అట్టిభేదము కలదని తలంచుట భ్రాంతి, అట్లు నలంచువానికి ఎప్పటికిని సంసారబంధము తొలఁగనేరదు” అని సామాన్యముగా చెలియవచ్చును. ఈ విషయము స్పష్టమగుటకు అధికమగు విచారము అవశ్యముకదా. కావున ఆపురుషుడు మోక్షమును జెందవలయునను కోరికతోను, తానే పరబ్రహ్మము అగుటయందలి సంశయముతోను, బాధపడును. ఇదియే ముముక్షుత్వము.

ఇట్లు నిత్యానిత్య వస్తువివేకము ఇహముతార్థిర్థలభోగ విరాగము, శమాది షట్కు సంపత్తి, ముముక్షుత్వము, అను నాలుగుసాధనములను సంపాదించిన అధికారి పరమేశ్వరుని స్వరూప స్వభావములను విచారించుటకు ఉపక్రమింప వలయును. ఈసాధనములు లేకపోయినట్లెడల ఆబ్రహ్మవిచారము నిష్ప్రయోజనమగును.

ఒకపక్షమున బ్రహ్మస్వరూపము వానికి చెలియవచ్చుటయే అబద్ధము. కొంత సూక్ష్మబుద్ధిగలవానికి చెలిసినా, చెలియవచ్చినను, తగిన చిత్తశుద్ధి లేకపోవుటచేత నిస్సంశయముగ అనుభవసి

ద్వైత నిలచుట అబద్ధము. రెండవపక్షమున వానిమనస్సు బ్రహ్మస్వరూపమును ఎఱుగునంతటి సామర్థ్యము లేనిదగుటచేత పైకి అందుకొన నేరక, పరోక్షజ్ఞానము (బ్రహ్మమునకును జీవునకును భేదములేదు అను సామాన్య జ్ఞానము) కలది యగుటచేత క్రింద (జీవుడువేఱు, బ్రహ్మవేఱు, అను భేదభావన ఉన్నప్పుడు చేయఁదగిన కర్మోపాస నాదులయందు) నిలువనొల్లక ఉభయ భిష్టమై చెడిపోవును. బ్రహ్మ జ్ఞానము ఒక్కటియేకాదు (ఏవిషయమైనను సరియే తగిన అధికార ము లేనివానికి ఉపదేశింపఁబడినచో లాభమునకు మారుగా నష్టమును గలిగించును. దానిని దీర్చుటకు నాలుగుముఖములు గల బ్రహ్మదేవుని కైన తరముకాదు.) కావున ఏవిషయమునైనను గ్రహింపదలచువాఁడు మొట్టమొదట తనకు దగిన అధికారము కలదా? లేదా? అని విచారింపుకొన వలయును. ఆచార్యుండును తన్ను ఆశ్రయింపవచ్చిన శిష్యుండు ఉపదేశమునకు తగునా? తగదా? అని పరీక్షించి బోధించ వలయును. కావున ఈ బ్రహ్మవిద్యయొక్క ఉపదేశమునకు బైఁజెప్పఁబడిన నిత్యానిత్య వస్తువివేకము, మొదలగు నాలుగు సాధనములను సంపాదించినవాఁడే తగిన అధికారి. వానికి యజ్ఞాది కర్మలతోఁగాని, వానిసాధనములతోఁగాని, పనిలేదు. భేదజ్ఞానముకల సమయమునందు గాని, కర్మలను జేయుటకు వీలులేదు. ఈ అధికారియనిననో, జీవ బ్రహ్మైక్యమును సామాన్యముగ విని దానిని నిశ్చయించుకొన వచ్చినవాఁడు. కావున వీనికి గర్మములతో పనిలేదనుట స్పష్టము.

ఇదియునుఁగాక వేదము కర్మకాండయందు కర్మలను విధించి యుండియు జ్ఞానకాండమునందు వానిని నిషేధించుచు బ్రహ్మవిద్యాధి కారియగువానికి కర్మలు అనావశ్యము అను విషయమును స్పష్టము చేయుచున్నది. ఈ కారణమువలన బైఁజెప్పఁబడిన అధికారి కర్మలను వదలి పరమేశ్వరునియొక్క యథార్థస్వరూప స్వభావములను విచారింపవలయును. ఆ బ్రహ్మము యథార్థస్థితిలో జీవునికంటె వేఱుకాదు. అయినను, ఈవిషయము కొంత అనుభవ మిరుద్ధముగా ఉన్నట్లు గానవచ్చుటచేత ఇందుకలుగు సంతయములకు మితిలేదు. కావున సరమాత్మునియొక్క యథార్థస్వరూపమును అట్లే యుపదేశింప వల

యుననిన అది సంభవింపనేరదు. (స్వరూప లక్షణముతో బ్రహ్మ మును జెప్పట అశ్యము.) ఈకారణమువలన బ్రత్యక్ష సిద్ధమగు బ్రహ్మచమును ఆశ్రయించియే మొట్టమొదట ఆపరమేశ్వరుని దెలిసికొనవలయును.

ఆచార్యుడును అట్లే తెలుపవలయును. ఏసర్వజ్ఞుని నుండి ఈప్రపంచము పుట్టుచున్నదో, ఎవ్వనియందు ఈప్రపంచము నిలిచి యున్నదో, ఎవ్వనియందు లయమగుచున్నదో, ఎవ్వనిచేత చక్కగ నిర్వహింప బడుచున్నదో, నాతడే పరమేశ్వరుడని శ్రుతి చెప్పుచున్నది. (ఇదియే తటస్థ లక్షణము.) అధ్యారోపము. ఏసర్వజ్ఞుని వలన ధర్మాధర్మముల బోధించి లోకవ్యవహారములను నడపు సర్వశాస్త్రమయములగు వేదములు ఉద్భవించెనో, ఆతడే పరమేశ్వరుడని కూడ ఘోషించుచున్నది. (ఇదియును తటస్థలక్షణమే) ఏపరమేశ్వరునియొక్క స్వరూప స్వభావములను దెలిసికొనుటకు వేదములకంటె ఇతరప్రమాణములు లేవు. ఆబ్రహ్మము స్రత్యక్షమునకు గోచరము కాడనుట స్పష్టమేకదా.

హేతువు ఏదియును లేకుండుటచేత అనుమానమునకుఁగూడ గోచరుఁడుకాడు. పొగయున్నచో అగ్నియుండవలయును, అనునట్లు ఏవస్తువుతోను బ్రహ్మమునకు సంబంధము చెప్పట తటస్థింపదుకదా. ఇదియునుఁగాక ఆ ఈశ్వరునకు నామధేయము ఏదియును లేకుండుటచేతను, ఆయనతో సమానమగు రెండవ పదార్థమే లేకుండుటచేతను, ఉపమానప్రమాణముచేత ఆయనను ఎఱుగుట సంభవింపదు. ఇట్లే అర్థాపత్తి మొదలగు ఇతరప్రమాణములకుఁగూడ అమృతహేతుఁడు అగోచరుఁడు. కావున ఉపక్రమము (ఆరంభము) మొదలగు తాత్పర్య లింగముల (తాత్పర్యములను నిర్ణయించుటకు గురుతులు) సహాయముచేత వేదవాక్యములను విమర్శించి వానియందు జెప్పబడియున్న ప్రకారము పరమేశ్వరునియొక్క స్వరూప స్వభావములను ఎఱుంగవలయును. పిమ్మట యుక్తులచేత ఆవిషయమును విచారించి మనస్సును దృఢము చేసికొన వలయును.

లోకమునందు రెండువిధములగు కారణములు గలవు. ఒకటి

ఉపాదాన కారణము. మఱియొకటి నిమిత్త కారణము. మట్టి కుండ యైనట్లే కారణము కార్యరూపమును జేందునో అది ఉపాదాన కారణము అనబడును. కార్యము జనించుటకు పూర్వమునగాని పిమ్మట గాని నశించిన తరువాతగాని ఈకారణమునకంటె భిన్నమగు రూపముతో నిలువనేరదు. నిమిత్త కారణమునగా, కార్యమునకంటె వేరై దాని యుత్పత్తిసూత్రము సాధనమగుచు నుండునది. కుండకంటె వేరై దానిని జేయునట్టి కుమ్మరవాడు దానికి నిమిత్తకారణము, ఇకను ఈప్రపంచవిషయమునందు పైనవర్ణింపబడిన రెండు విధములగు కారణములును పరమేశ్వరుడేయని వేగము చెప్పచున్నది.

“ సోకామయత (అపరబ్రహ్మము జగత్తును సృష్టింప సంకల్పించెను) ” అను మొదలగు వాక్యములచేత “ పరబ్రహ్మము ప్రపంచమునకు నిమిత్త కారణము ” అనియు “ బహుస్యాం. ” (నేనే అనేక విధములు గలవాడను [ప్రపంచమును] అయ్యెనను,) అను మొదలగు వాక్యములచేత “ పరబ్రహ్మము ప్రపంచమునకు ఉపాదానకారణము ” అనియు బోధించు చున్నది. ఏశాఖయందు జూచినను ఇట్టివాక్యములు లెక్కకు మిక్కిలిగ గలవు. వేదమునకు ఇట్టి అభిప్రాయము ఉండుటచేతనే “ ఈప్రపంచము ఎచ్చట బుట్టునో, నిలచునో, లయించునో, అదియే బ్రహ్మము ” అని లక్షణమును జెప్పటకు నవకాశము కలిగినది. ఏకార్యమైనను తన ఉపాదాన కారణముతో అభిన్నమై అందేబుట్టుచు నశించుచు నుండును గాని నిమిత్తకారణమునందు అట్లుండదుగదా. కావున ఈప్రపంచమునకు ఉపాదాన కారణము, నిమిత్తకారణముగూడ బ్రహ్మమే అనుట వేదసిద్ధాంతము.

మఱియు, ఛాందోగ్యోపనిషత్తునందు “ ఉపాదాన కారణమగు మట్టిని దెలిసికొనిన దానినుండి పుట్టు ఘటాది మృణ్మయపదార్థములను ఎట్లు తెలిసికొనినట్లుగనో అట్లే ఉపాదాన కారణమగు బ్రహ్మమును ఒక్కదానిని ఎఱిగిన చేతనాచేతనాత్మకమగు ఈనకల ప్రపంచమును తెలిసికొనినట్లుగను. ” అని చెప్పబడి యున్నది. ఇదియు పైసిద్ధాంతమును దృఢపఱచు చున్నదిగదా. కావున ఏపుడు

షుడు ఈ ప్రపంచమునకంటే వేరుకాకుండియును ఇందలి వికారము లతో సంబంధపడక శుద్ధుడై ఉన్నాడో అతడే పరబ్రహ్మమని తెలిసికొనవలయును.

వేదము ఇట్టి అభిప్రాయము కలిగియున్నను అందలి వాక్య సందర్భములను బాగుగ సమన్వయించుకొననేరక సాంఖ్యది మత కర్తలు బహువిధములగు పోకల బోయియున్నారు. “చేతన పదార్థము ఈ ప్రపంచమునకు ఉపాదాన కారణమైనచో ఇదికూడ చేతనమై యుండవలయును. జీవుడు ఒక్కడుతప్ప తక్కిన పదార్థములు అన్నియును అచేతనములుగా నున్నవికదా. ఇది ఎట్లు సంభవించును ” అనునది వారలకుగల ప్రధానసంశయము. ఈసంశయమును తొలగించుకొననేరక వారలు వేదవాక్యములకు గొన్నిటికి అపార్థము చేసి తమతమ వత్తుములనే వేదము వచించెనని చెప్పుచున్నారు.

“ అణ్వ ఇమేధాన్యాః ” (ఈవిత్తనములు మిక్కిలి సూక్ష్మములై ఉన్నవికదా) ” అను మొదలగు వాక్యములందలి అణుశబ్దములను జూచి అచ్చటి సందర్భములను విచారింపక “ పరమాణువులు ప్రపంచమునకు ఉపాదానకారణము ” అని వేదము అభిప్రాయ పడుచున్నట్లు తార్కికులు తలంచుచున్నారు.

“ అసద్వ్యా ఇదమగ్ర ఆసీత్ (ఈ ప్రపంచము మొదట అసత్తుగా నుండెను) ” అను మొదలగు శ్రుతలను అనుసరించి అచ్చటి సందర్భములను విచారింపనేరక అసత్తినగా నామరూపములు ప్రకాశింపని స్థితియే యని ఎఱుంగనేరక “ శూన్యమే ప్రపంచకారణము ” అని శూన్యవాదులు అనుచున్నారు.

“ స్వభావమేకే (కొందఱు ప్రపంచమునకు స్వభావమే కారణము అని అందురు.) ” అను పూర్వపక్షశ్రుతిని ఆశ్రయించియే స్వభావవాదులు తమ మతమే వేదమతమని వక్కాణించు చున్నారు.

వీరందఱికంటె ప్రబలులై సాంఖ్యులు బ్రహ్మ ప్రతిపాదకములగు వేదవాక్యములనుగూడ తమమతమునకు అనుగుణంగా “ ప్రధానమే జగత్కారణము ” అను మతమునకును అనుకూలములనుగా జేయుచున్నారు. అది ఎట్లనిన, ఛాందోగ్యోపనిషత్తునందు “ సదేవ సోమ్యేద

మగ్ర ఆసీత్ (“ ఓశాంతుడా, మొట్టమొదట ఈ ప్రపంచము సద్రూపముతో నుండెను) ” అని ఉపదేశించుటకు ఆరంభించి “ తత్తేజోస్యజత (ఆసత్పదార్థమే తేజోభూతమును పుట్టించెను) ” అను మొదలగు వాక్యములచేత ఆసత్పదార్థమే సర్వ భూతములకును గారణము అని చెప్పి “ సతత్త్వా తత్త్వమసీ (ఆసత్పదార్థమే ఆత్మ. అదియే నీవు [జీవుడు]) ” అనిఉపదేశ సమాప్తి చేయబడి యున్నది. ఇట్లు ఈవాక్యము స్పష్టముగ చేతన పదార్థమునుగూర్చి చెప్పచున్న ను సాంఖ్యులు విచారకూన్యులై “ ఈసంకర్శమునందు ప్రధానమునుగూర్చియే చెప్పబడియున్నది. అని చెప్పదురు. సచ్చబ్రహ్మమునకు ప్రధానమే అర్థమనియు, నిర్వికారుడగు పరబ్రహ్మము కార్యములను జేయనేరడు, కావున సత్త్వ రజ స్తమోగుణ రూపిణయగు ప్రధానమే జగత్కారణము గావలయుననియు, వారి అభిప్రాయము. ఇంతయేకాని “ తత్త్వమసి ” అనువాక్యమునందు ఉన్న తచ్చబ్రహ్మము నకుగూడ సచ్చబ్రహ్మముతో జెప్పబడిన పదార్థమే అర్థముకదా యనియు, అచేతనమగు ప్రధానమే సచ్చబ్రహ్మముచే జెప్పబడెను అనినయెడల దాని కిది చేతనుడగు జీవునకును ఐక్యము సంభవింపదనియు, కావున ఇది వాక్యసంకర్శమునకు విరుద్ధమనియు, వారు కొంచెమైనను దలంపరు.

కావున వివేకియగు అధికారి విరుద్ధ మార్గములను అవలంబింపక శాంతచిత్తుడై వేదవాక్యములను బాగుగ నమన్వయింపవలయును. ఒక ప్రకరణమును విచారింప నారంభించినప్పుడు “ దీనిని ఎట్లు ఆరంభించిరి? (ఉపక్రమము) ఎట్లు ముగించిరి? (ఉపసంహారము) పూర్వము జెప్పబడియున్న విషయములకును ప్రస్తుత విషయమునకును భేదమేమి? (అపూర్వత) శబిషయమును గ్రహించిన ఏళలి ముకలుగును అనిచెప్పియున్నారు? (ఫలము) దీనిని ఎఱింగిన ఇదియే ఫలము కలుగుననుటకు ప్రమాణమేమి? (ఉపపత్తి) ఈవిషయమును గూర్చి ఆచరింపబడిన స్తోత్రము ఏయభిప్రాయము నిచ్చుచున్నది? (అర్థవాదము) ఈప్రకరణమునందు దేనినిగూర్చి పలుమారు చెప్పబడియున్నది? (అభ్యాసము) అను విషయములనుగూర్చి మిక్కిలి సూక్ష్మముగ విచారింపవలయును. అట్లు విచారించిన ఆప్రకరణము

నందలి తాత్పర్యము స్పష్టముగ గోచరమగును. (ఇట్లు ప్రమాదము లేక ఉపనిషత్తులనెల్ల పరిశోధించినచో నిశ్చయముగ పరబ్రహ్మమే ప్రపంచమునకు అభిన్న నిమిత్తోపాదాన కారణమని స్పష్టమగును. ఇదియే సిద్ధాంతము. దీనికి ఎట్లును లోపములేదు.

ఇట్లు చేతన పదార్థమే జగత్తునకు ఉపాదానము అనినయెడల విరోధము వచ్చుట తప్పదు. కార్యమునకు కారణగుణములు అవశ్యముగ నుండవలయును గదా. అని ఆక్షేపింప నవసరము లేదు. లోకమునందు చేతనుడగు మనుష్యునినుండి గోళ్లు వెంట్రుకలు మొదలగు అచేతన పదార్థములు జనించుటయును, అచేతనములగు పేడము దలగు వానినుండి చేతనములగు పురుగులు జనించుటయు మనము చూచుచున్నాము. కావున ఇది యొకదోషము కాదు. బ్రహ్మము అద్వితీయుడు కదా, ఆయన ఉపాదాన కారణముగా నున్నప్పుడు ఈ ప్రపంచమంతయు నొకటిగానే ఉండవలయునుగాని అనుభవించువాడు, అనుభవింపబడునది, అను మొదలగు భేదములు ఉండకూడదుకదా, అనియెడవేమో అందేమియు విరోధము లేదు. లోకమునందు మట్టి యొక్కటియే ఉపాదాన కారణముగా గలవియైనను కుండ, చట్టి, ముంత, మొదలగునవి పరస్పర భిన్నములైనట్లు ఈ ప్రపంచమునందలి సర్వ వ్యక్తులకును పరబ్రహ్మము ఒక్కడే కారణమైనను వానికి భేదము కలుగవచ్చును. కావున వైసిద్ధాంతము ప్రత్యక్షమునకు విరుద్ధమని సంశయింప నక్కఱలేదు. ఇట్టి తొల్పితభేదము ఉండుటచేతనే జీవబ్రహ్మలు పరమార్థస్థితిలో ఒక్కటియే అయినను ప్రపంచమునకు పరబ్రహ్మము ఉపాదానకారణమని చెప్పిన జీవుడు ఉపాదాన కారణమని చెప్పినట్లే అయినను దోషము ఏమియును రాదు. “(జీవుడే ప్రపంచమునకు కారణమైన యెడల తనకు అనిష్టమగు జరా మరణాదులను దానే సృజించుకొనునా” అనునది ఒక గొప్ప సంశయము కదా.) వైసెప్పిన హేతువువలన నీసంశయము కలుగ కూడదు, భూమినుండియే జనించినవైనను కెంపు, పగడము, ముత్యము, మొదలగునవి సామాన్యవిధములగు వైచిత్ర్యములు

కలిగియుండునట్లు జీవబ్రహ్మలుగూడ అభిన్నులయ్యును ఉపాధి భేదమువలన అనేక వైచిత్ర్యములు కలవారలై ఉండవచ్చునుకదా ?

మఱియును ఈపరబ్రహ్మము స్వయముగానే ప్రపంచరూపమును జెందునేగాని సాధనాంతరములను అపేక్షింపడు. లోకమునందు పురుషుడు ఏదియైన నొక కార్యమును సాధింప వలయుననినవానికి బాహ్య సాధనములు కావలయునుగాని పాలు పెరుగుగ మారవలయుననిన, అవి అక్కటలేదనుట ప్రత్యక్ష సిద్ధమేకదా.

ఇచ్చట ఒకవిషయమును బాగుగ జెలిసికొన వలయును. ఏదియైనను ఒకవస్తువు పుట్టవలయుననిన దాని జన్మమునకు ఆరంభమనియు, పరిణామ మనియు, రెండుకారణములు గలవని తార్కికులు జెప్పుదురు. నూలు గుడ్డయైనట్లు కొన్ని పదార్థముల చేరిక ఒక పదార్థమును బుట్టించినయెడల నది ఆరంభము. పాలు పెరుగైనట్లు ఒక వస్తువు స్వయముగా మార్పు జెంది మఱియొక వస్తువును కలిగించుట పరిణామము. ఈతార్కిక మతమును అనుసరించి చూచిన బ్రహ్మ జగద్రూపముతో పరిణమించునని చెప్పవలసి వచ్చును.

వేదాంతి మతము మాత్రము ఇట్టిది కాదు. వానికి వివర్తమను మఱియొక కారణముగూడ గలదు. తానును జూచి భ్రాంతిచేత పామని తలంచునట్లు ఒకవస్తువును మఱియొక వస్తువుగా జూచుటవలనగూడ ఒకపదార్థము పుట్టవచ్చును. తానును పామని భ్రమించినప్పుడు అచ్చట పాము ప్రత్యక్షముగనే పుట్టును. అట్లు భ్రమించినవాడు ప్రత్యక్ష సర్పమును జూచినవానివలె భయమును జెందుటయు, వణకుటయు, దానిం గొట్ట ప్రయత్నించుటయు అది తన్ను కరచినట్లు భ్రమించినవాడు ప్రత్యక్ష విషవేగమువలన గలుగు వికారములను జెందుటయుగూడ కలదు. ఇదియే వివర్తము ("పాదోస్య విశ్వాభూతాని త్రిపాదస్యా మృతంధివి (ఈ పరబ్రహ్మములోని ఒక భాగము ప్రపంచము. మూడు భాగములు ప్రపంచమునకు అతీతము అగు తత్వము) అనిచెప్పుచు శ్రుతియే పరబ్రహ్మవివర్తమే ప్రపంచము " అని బోధించు చున్నది.) పరిణామమైనచో పాలు నిశ్శేషముగ పెరుగునట్లు బ్రహ్మము నిశ్శేషముగ ప్రపంచరూపుడు

కావలయునుగాని కొంత ప్రపంచరూపముతోను మఱికొంత శుద్ధముగాను నిలచుటకు వీలులేదు. విశ్వరూపమైనచో ఇట్లు కానక్కఱలేదు. రజ్జువు మిక్కిలి పొడవైయుండెనేని విమర్శాశూన్య డగువానికి ఒక అంశమునందుమాత్రమే స్పృహంతి కలిగినను కలుగవచ్చునుగదా. (కావున వేదవాక్యానుసారముగా నీప్రపంచము బ్రహ్మవివర్తమే అని సిద్ధాంతము చేయబడి ఉన్నది.)

పరబ్రహ్మమును తెలిసికొనుటకు వేదముతప్ప మఱియొక ఆధారము లేదని ఇదివరకే చెప్పియున్నాముగదా. ఈకారణమువలన బ్రహ్మ ప్రపంచరూపుడుగా పరిణమించుననిగాని ఆయనకు అవయవములు కలవనిగాని చెప్పకూడదు. పరబ్రహ్మమునకు అవయవములు లేవని చెప్పి వేదము అప్పుడు నిరర్థకము అగును. సర్వశ్రుతులను సమన్వయింప వలయునుగాని కొన్ని శ్రుతులను నిరర్థకము చేసిన అసిద్ధాంతము అప్రమాణము అగునుకదా. ఇట్లే “సర్వకర్మ సర్వకామ (సర్వకార్యములను చేయునట్టి శక్తికలవాడు)” అని శ్రుతియందు చెప్పబడియుండుటచేత మాయాశక్తి ఆ బ్రహ్మమును ఆశ్రయించి ఉన్నదనినను దోషములేదు. ఆయన అద్వితీయుడైనను అగ్నియందలి ఉష్ణశక్తివలె ఆమాయాశక్తియును ఆయనకంటె వేరైనదికాదు. కావున విరోధము ఏమియును ఉండదు.

“ఇట్లు ప్రపంచమును సృజించుటవలన ఆ పరబ్రహ్మమునకు ప్రయోజనము ఏమియును లేదుకదా. ఇట్టి పనియందు ఆయన ఏల ప్రవర్తించెను” అనరాదు. లోకములో ప్రభువులగువారు ప్రయోజనమును గోరకయే విలాసార్థమై అనేక కార్యములను చేయుట చూచుచున్నాము. ఉచ్చాసము, నిశ్వాసము, మొదలగునవి తమకు ఏమియు ప్రయోజనము లేకున్నను స్వభావముగా కొన్ని కార్యములను ఆచరించు చుండుటను చూచుచున్నాము. ఇట్లే పరబ్రహ్మముకూడ తనకు ఏమియు ప్రయోజనము లేకున్నను ప్రపంచమును సృజించుననిన విరోధము ఏమికలదు.

ఇదియునుగాక సృష్టిలో ఎన్ని భేదములు కనబడుచున్నను కొందఱు సుఖముగాను మఱికొందఱు దుఃఖముగా ఉన్నను, పరమేశ్వ

రునకు విషమత్వము సిద్ధింపదు. జీవ పరమాత్మలకు కల్పిత భేదము కలదని ఇదివరకే చెప్పియున్నాముకదా. కర్మ అనాది కావున, అనాదికర్మను ఆశ్రయించి ఈశ్వరుడు బహువిధములగు విచిత్ర ఫలములను ఇచ్చుచుండును. తప్పలు లేకుండినను, ఒకరిని శిక్షించుచు, మఱియొకరిని రక్షించుచును ఉండినకదా పక్షపాత మగును. అట్టి గుణము లేకుండుటచేత పరమేశ్వరుడు పక్షపాతి కానేరడు. కర్మలను ఆశ్రయించినంతమాత్రమున పరబ్రహ్మమునకు స్వతంత్రత్వము పోదు. అనేక సేవకులుగల ప్రభువు తన్ను ఏయేసేవకుడు ఎట్లాట్లు సేవించునో ఆయా సేవను బట్టి వారలకు ధనమును ఇచ్చును. ఇప్పుడు ఆరాజు జీతములను ఏర్పఱచు విషయములో సేవకులు చేసిన కర్మలను ఆధారముగా జేసికొనియే ఉన్నాడుకదా. ఇంతమాత్రము చేత ఆప్రభువుయొక్క ప్రభుత్వమునకు భంగము కలిగెనా ? కావున పరబ్రహ్మ విషయమునుకూడ ఇట్లే గ్రహింపవలయును. ఈవిధముగా ఎన్నియు క్తులతో విమర్శించి చూచినను పరబ్రహ్మము ఒక్కడే ప్రపంచమునకు ఉపాదాన నిమిత్త కారణములుగా ఉన్నాడనుటలో విరోధము ఏమియును లేదు.

సాంఖ్యయోగాది మతములలో వేదవిరుద్ధములగు “ అచేతన మగు ప్రధానమే జగత్తునకు ఉపాదాన కారణము. పరమేశ్వరుడు నిమిత్త కారణము. జీవుడు అణు స్వరూపుడు, లేక, శరీరమంత పరిమాణము గలవాడు, లేక, సర్వవ్యాపకుడైనను, ప్రతి శరీరమునందును వేరువేరుగా ఉన్నాడు. పరబ్రహ్మమునకంటె పేరు ” అను మొదలగు భాగములు తప్ప తక్కిన భాగములను అంగీకరింపవచ్చును. అందు ఉపదేశింపబడిన విధానములను అనుష్ఠింప వచ్చును. చార్వాకాది మతములను గొన్నిటిని ఆస్తికులగువారు సంపూర్ణముగ ఒరిత్య జింప వలయునుగాని ఆయామతస్థులు మాత్రము తగినంత విశ్వాసము లేనిది పరల బోధలచే బలాత్కారముగ విడువరాదు (ఏమతమును ఆశ్రయించియున్నను అందలి ధర్మములయందు మిక్కిలి శ్రద్ధాశుభ్రైయుండెనేని క్రమక్రమముగ తగినంత చిత్తశుద్ధిని జెంది వేదనిష్ఠను ఆశ్రయించి ముక్తుడగును. సందియము లేదు.)

ప్రకృతము శోభనాచేతన రూపమగు ఈ సకల ప్రపంచములకును పరబ్రహ్మమే ఉపాదాన కారణమని చెప్పబడి ఉండుటచేత అజ్ఞాన కల్పితములగు భేదములు ఎన్నియున్నను ప్రపంచ బ్రహ్మమునకు భేదము లేదు. మట్టి ఉపాదాన కారణముగాగల ఘటాదులలో గల్పిత భేదములు ఎన్ని యున్నను, అవి మట్టికంటె వేరుకావుగదా. ఇదియుచుగాక బ్రహ్మవివర్తమే ప్రపంచమని చెప్పబడెత రజ్జునర్పములకు షరస్పర భేదము లేనట్లు ప్రపంచ బ్రహ్మలకు బాత్రిగనే భేదము కలుగనేరదు. ఇట్లుగుటచేత చేతన ప్రపంచమని వ్యవహరింపబడు జీవునకును, బ్రహ్మమునకును, భేదములేదని మఱియొకమారు చెప్ప నక్కరలేదు గదా, ఎన్నిమతస్థులు ఎన్నివిధములుగా ఆక్షేపించినను, వేదాంత సిద్ధాంతమునకు లేక, వేదసిద్ధాంతమునకు అనగా బ్రహ్మమే జగత్తునకు కారణమను సిద్ధాంతమునకు ఏవిధమగు భంగమును రాలేదని ఇదివరకే తెలిసికొని ఉన్నారు. ఒక్కడు ఒక్కవిధముగా యుక్తులను జూపి సిద్ధాంతము జేసినా, మఱియొకడు మఱియొక విధముగా యుక్తులను జూపి దానిని ఖండించు చుండును. కావున వేదమును ఆశ్రయింపక కేవల యుక్తి సిద్ధములగు సిద్ధాంతములు ఎప్పటికిని స్థిరములు కానేరవు. గనుక వేదమును ఆధారముగా జేసికొని ఒనర్పబడిన వేదాంత సిద్ధాంతమే ముముక్షువులచేత ఆదరణీయమైనది కర్మ ఫలములు సత్త్వరములు. వానిని ఆశ్రయించిన యుక్తి దొరుకదు. కావున వివేకముకలిగి ఇహ, షర, భోగముల యందలి అశ వదలి మోక్షమును గూర్చి ప్రయత్నింప వలయును.

ఆ మోక్షము స్వభావసిద్ధమేకాని, స్వర్ణాదులవలె కర్మల సహాయముచేత సంపాదించ వలసినది కాదు. పైన నిరూపించినట్లుగా జీవునికంటె వేరుకాదని చెప్పబడిన షరబ్రహ్మమే మోక్షము. ఇట్లు స్వస్వరూపమైయున్న మోక్షరూప శాశ్వత ఆనందమును విడచి బహు ప్రయాస సాధ్యములగు కర్మలచేత సంపాదించ తగిన తుణికమగు స్వర్గసౌఖ్యము గోరుట ఎంత వెఱచితనము.

జీవుడు దుఃఖియనియు, సంసారియనియు, అతనికిని బ్రహ్మమునకును భేదము కలదనియు తలచుట భ్రాంతి. అది యెట్లనిన;—

లోకములో ప్రతిపురుషుడును “ నేను, నేను ” అని వ్యవహరించు కొనుచున్నాడు. అచేతనము లగుటచేత శరీరముమొదలు బుద్ధివరకు గల పదార్థములు ఏవియును ఈ అహంశబ్దమునకు అర్థములు కానేరవు. (చేతనస్వరూపుడును, సర్వసాక్షీయునగు జీవుడే దానికి అర్థమగును) జాగ్రత స్వప్నావస్థలయందు దోచు పదార్థముల నెల్లను ఈజీవుడే చూచుచున్నాడు. సుఖ దుఃఖాదులన్నియును అజీవునికే గోచరములు అగుచున్నవి. ఇట్లుండగ జ్ఞానరూపుడై సాక్షీయై (తమ్ము జూచువాడై) యుండు జీవుని సాక్ష్యమగు (చూడబడునదియగు) దుఃఖము ఎట్లు ఆశ్రయింప గలదు. చూచూవానికంటె చూడబడునది అవశ్యము వేరై యుండవలయును గదా, కావున “ సత్యంజ్ఞానమనంతం బ్రహ్మ (పరబ్రహ్మము సత్యస్వరూపుడు, జ్ఞానస్వరూపుడు అనగా సర్వసాక్షి, నాశరహితుడు) ” అను మొదలగు శ్రుతుల యందు వర్ణింప బడియున్న బ్రహ్మమునకంటె ఈతడు వేరుకానేరడు. సాక్షిగానుండుట, జ్ఞానరూపుడైయుండుట, సుఖదుఃఖాలతో సంబంధపడకుండుట, అను ధర్మములు సమానముగా నున్నప్పుడు వస్తువునకు మాత్రము భేదము కలదని ఏల చెప్పవలయును? ఎట్లు చెప్పవచ్చును? అది సర్వప్రమాణములకును విరుద్ధమగును కదా, కావున జీవబ్రహ్మలు ఒక్కటి యనుటయే (ఇదియే స్వరూపలక్షణము, అపవాదము, అనగా, ప్రపంచమును నిరాకరించుట) వేదాభిప్రాయము. కొన్ని స్థలములయందు శిష్యులకు సుఖభోధ చేయుటకై వారికిగల భేదజ్ఞానమును అవలంబించి భేదమును బోధించిరేగాని అవియే పరమార్థమును ఉద్దేశముతోగాదు. అట్లే యైనచో అభేద శ్రుతులు అప్రమాణములు కావలసి వచ్చును. సంపూర్ణముగ వేదమును అధ్యయనము చేయవలయునని చెప్పటచేత ఇది (కొంతభాగము అప్రమాణమగుననుట) యసంభవము కదా, కావున భేదజ్ఞాన (అజ్ఞాన) మున్నంతకాలము ఘటాకాశ మహాకాశమునకువలె జీవబ్రహ్మలకు భేదము తోచుచున్నదేకాని, వేతేమియులేదు.

బ్రహ్మయందు అభిన్నముగానున్నదని చెప్పబడిన ప్రకృతియే పరబ్రహ్మమును ప్రపంచముగా దోచునట్లు చేసినది. కావున నదియే

కావుని యుపాధి ప్రకృతి యన్నను అజ్ఞానమన్నను ఒక్కటియే. కావున జ్ఞానముచేత ఆయుపాధి నశించిన జీవుడు స్వస్వరూపమున జేరుకొని, చేరుననుట యేల? తెలిసికొనలేక పోవుట ఒక్కటియేగాని, ఎప్పుడెప్పుడు జీవుడు పరబ్రహ్మముగానే యున్నాడుకదా. తాత్పర్యముగాని తాత్పర్యముచేత తోచినపాము అతాత్పర్యమున వేరుకానట్లు చేతనాచేత గాత్యక్తమగు ఈ ప్రపంచమంతయును బ్రహ్మవివర్తమగుటచేత యథాస్థితిలో అబ్రహ్మమునకంటె వేరైయుండుటకే వీలులేదు కదా.

కావున తగిన అధికారముగలవాడు వేదాంతములు (ఉపనిషత్తులు) జీవబ్రహ్మైక్యమును బోధించునని ఎఱిగి చక్కగ సమన్వయించి జ్ఞానమును సంపాదించి సర్వానర్థకారణమగు అవిద్యను తొలగించి మోక్షమును జెందవలయును. మోక్షమును జెందుటకు జ్ఞానమునకంటె వేరొకసాధనము లేదు. వేదభాగములగు ఉపనిషత్తులను సమగ్రము చేయవలసి యుండుటచేత వేదాధికారములేని శూద్రునికి ఇందు అధికారము లేదు. పాడు జ్ఞానసాధనములగు భక్తియోగాదు లలో ప్రవర్తించి చిత్తశుద్ధిని అభివృద్ధి చేసికొనవలయును. ముముక్షువువగువానికి జన్మాంతరమునందైనను ముక్తి దొఱకక మానదు. తగిన అధికారము గలిగి ముక్తిని జెందినవాడు మరల జన్మింపడు.

(పైన వర్ణింపబడిన అపరోక్షజ్ఞానము కలిగినవారు సహితము వానిని దృఢము చేసికొనుటకై శలుమాలు “ అహంబ్రహ్మస్మి ” అని ధ్యానము చేయుచుండవలయును) కావున తగినంత అధికారము కలదియు ఏదియో యొక ప్రతిబంధవశమున అపరోక్షజ్ఞానము కలుగనివారు పరబ్రహ్మమును ధ్యానించుట ముఖ్యమని వేఱుగా జెప్పవచ్చురలేమకదా. పరబ్రహ్మమును ధ్యానింపవలయుననిన ఆయన పుణ్యము, స్వస్వరూపమునకంటె అభిన్నుడు, కావున ఆయనను ధ్యానముచేయుట అసంభవము. ఇతను సద్గురూపదేశమువలన పరబ్రహ్మతత్త్వమును ఎఱిగినవాడు ఆయనను ఏదియో యొక ఆలంబకముతో (ఉపాధితో) గూర్చి ధ్యానించినను లోపములేదు. తనకును ఆయనకును భేదము కలదని వాడు ఎప్పటికిని తలంపడు కదా. ఈ అభిప్రాయముచేతనే సగుణోపాసన అనబడు విష్వాది పూజల

మందు గూడ (“హృదయేచ విసర్జయేత్ తన హృదయమునందు ఉన్న దేవతను విగ్రహముపై ఆవాహనముజేసి పూజించి మజల హృదయములోనికి ఉద్వాసన చేయవలయును”) అని శాస్త్రమునందు చెప్పబడియున్నది. (“అథయోఽన్యాయం దేవతా ముపాసతే యో సావనోఽహమస్మీతిననవేదసపశుః”) ఎవడు తానువేలు దేవతవేలు అను అభిప్రాయముతో ఉపాసన జేయునో వాడు పశువుతో సమానుడు” అను మొదలగుశ్రుతులుకూడ ఈవిషయమునే నొక్కి చెప్పుచున్నవి. కావున సగుణ నిర్గుణ పాసకులను రెండు తెఱగులవారును అభిప్రాయము సమానమైనచో సమానులే అగుదురు. ఆలంబనమును గ్రహింపవలయుననిన పిమ్మట దేహాలంబనమైనను బుద్ధ్యాది రూప ఆలంబనమైనను ఒక్కటియే కదా.

శ్రద్ధాశువులైన ఉపాసకులు తమ జీవితకాలమునందు అపరోక్ష జ్ఞానమును జెందకపోయినను అర్చిరాది మార్గమును అవలంబించి బ్రహ్మలోకమును జేరి కల్పాంతమువఱకును అచటనుండి అపరోక్ష జ్ఞానవంతులై ఆచతుర్ముఖునితోకూడ ముక్తిని చెందుదురు. హృదయమునందున్న నూలునాడులలో ప్రధానమైయున్న బ్రహ్మనాడీమూలమున ఆజీవులు నిర్గమింతురు. పిమ్మట వారిని అగ్ని తనలో కమునకు గొనిపోయి అచ్చటనుండి జ్యోతిష్లోకమునందు చేర్చును. అచ్చటనుండి క్రమముగ ఆయా లోకాధిపతులచేత గొనిపోబడుచు ఉత్తరాయణాభిమాని దేవతయొక్క లేక చంద్రునియొక్క లోకమున ఆయుపాసకుడు జేరును. బ్రహ్మలోకమునుండి ఒక సిద్ధపురుషుడువచ్చి అచ్చటనుండువారిని తనలోకమునకు గొనిపోవును. ఇట్లు ఉపాసకులు బ్రహ్మలోకమును జేరి క్రమముగ ముక్తులగుదురు. ఇదియే క్రమముక్తి అనబడును.

ఇట్టి ఉపాసనను ఆశ్రయింపక కర్మలను ఆచరించు వారికి ముక్తిలేదు. వారు (కర్మలను ఆచరించునట్టి జీవులు) ఏదియో ఒక నాడీద్వారా నిర్గమింతురు. అట్లు నిర్గమించి ధూమలోకమునుండి రాత్రిలోకమునకును అచటనుండి కృష్ణపక్ష లోకమునకును పిమ్మట దక్షిణాయన లోకమునకును పోయి అచటనుండి చంద్రలోకమునకు

బోయి కర్మఫలమును అనుభవించి మఱల భూలోకమునకు వత్తురు. అట్లు వచ్చునపుడు మొదట ద్యులోకమునందు (ధూమలోకముమొదలు దక్షిణాయన లోకమువఱకు గల లోకములయందు) ను అచ్చటినుండి చంద్రలోకమునందును మేఘములయందును భూమియందును ఓషధులయందును పురుషునియందును స్త్రీయందును క్రమముగ నిలచి జన్మింతురు. కొన్నిజీవులు ద్యులోకాదులగు నీనర్వస్థలములయందును ఉండక గొన్నిటియందు మాత్రమే నిలచుటగూడ కలదు. అశుభకర్మలను ఆచరించువారలకు ఈ అవస్థయే లేదు. పుట్టుట చచ్చుట, అనునవియే వారిపని. జీవులందఱిని సామాన్యముగ స్థూల శరీర నిర్మాణ సాధనములగు పంచీకృత భూతములతోడనే కొనిపోవుదురు. అవి బ్రహ్మజ్ఞానికిని ఉపాసకునకును విదేహముక్తిపర్యంతము నిలచియుండును. కర్మకునికి బ్రహ్మజ్ఞానము కలుగునంతవఱకును ఉండవలసివచ్చియే. కావున ప్రతిజన్మమునందును అనువర్తించి వచ్చుచుండును.

కావున వివేకియగువాడు భేదబుద్ధివలన గలుగు కష్టములను ఎఱిగి ఐహిక ఆముష్మిక సుఖములయందు విరక్తుడై సద్గురువును ఆశ్రయించి తత్ప్రసాదమువలన జీవన్ముక్తిని సాధింప బ్రయత్నింపవలయును. జీవన్ముక్తి అనగా స్వస్వరూపమును దెలిసికొనుటయే. కావున కష్టసాధ్యముకాదు. తన్ను దాను తెలిసికొనుట ఏమి కష్టము. కావున ఈ అభిప్రాయమును ఎఱిగి వివేకదృష్టిగలిగి శాశ్వతముగ పరమానంద సుఖమును అనుభవింతురుగాత. జన్మాంతర సుకృతవిశేషముచేత దేవజన్మము గలుగును. స్వర్గలోకమునందు పుణ్యానుభవ సుఖమే అధికముగానుండును. అట్లు సుఖము అధికముగా నుండుట వలన భగవంతుని ధ్యానించుట సంభవింపదు. “ త్తేణేపుణ్యే మర్త్య లోకం విశంతి ” అను శాస్త్రప్రకారము పుణ్యానుభవము ముగిసినవెంటనే మఱల మనుష్యజన్మమే ఎత్తవలసియున్నది. జన్మము గలిగెనేని మరణము సిద్ధముగనున్నది. కావున పుట్టుచు సుఖదుఃఖములను అనుభవించుచు చచ్చుచు నుండవలసి యున్నది.

పాపకార్యములను చేయువారు పశుపక్ష్యాది తిర్యగ్జన్మము

అను ఎత్తుచున్నారు. ఆతిర్వగ్జన్మములలో పుణ్యకార్యములను జేసి
 పంచగిరిని జెందుటకు జ్ఞానము ఉండదు. కాబట్టి మనుష్యుడు ఈమ
 పుష్కజన్మములో సన్గతినిబొందుటకు అధికముగ బ్రయత్నమును జేయ
 వలయును. ఈ మనుష్యజన్మమును వ్యర్థముజేసి కష్టించి సంపాదించి
 ద్రవ్యమును దంభాహంకార యుక్తులై లోకసుఖముల కొఱకును,
 పరీరమును అలంకరించుకొనుట కొఱకును, నెలవుచేసి వ్యర్థపరు
 పగూడదు. మనుష్యజన్మమును బోగొట్టుకొనిన ఇక మనకు ఏజన్మ
 ము గలుగునో అనుభయము గలిగి ద్రవ్యమును నిష్కాముడై భగవ
 తర్పణముగా ధర్మకార్యములయందు వినియోగింపవలయును. పిమ్మట
 బ్రహ్మజ్ఞానము వదలి చిత్తశుద్ధి కలుగును. చిత్తశుద్ధి కలిగినతోడనే సద్గు
 రువును ఆశ్రయించిబ్రహ్మసూత్రములు, జ్ఞానవాశిష్ఠము, పంచదశీప్రక
 రణము, భగవద్గీతలు మొదలగు వేదాంత గ్రంథములను జదివి
 బ్రహ్మతత్వమును తెలిసికొనవలయును. అట్లు పరమార్థ తత్వమును
 తెలిసికొని సర్వేశ్వరుడును, సర్వవ్యాపకుడును, సర్వాధారుడును,
 స్వప్రకాశుడును, సర్వపరిపూర్ణుడును, నిర్మలుడును సర్వకాలముల
 ముందును, ఏకరూపముతో నుండువాడును, సచ్చిదానంద స్వరూపు
 కునునగు పరబ్రహ్మను స్వానుభవముచేత ఎఱుగ వలయును.
 “బ్రహ్మైవేద బ్రహ్మైవ భవతి” అను వేదవాక్యప్రకారము బ్రహ్మ
 మును ఎఱిగినజ్ఞాని బ్రహ్మమే అగును. బ్రహ్మజ్ఞానము గలవానికి
 పకలపాపములు నశించును. జన్మ, జరా, మరణ, దుఃఖములు కలుగ
 వు. పునర్జన్మ రహితమగు మోక్షము గలుగును. “ఉభేవిద్వ్యా
 పుణ్యపాపే విధూయ నిరంజనః పరమం సామ్యముపైతి” బ్రహ్మ
 వేత్త పుణ్యపాపములను రెంటిని దులిపివేసి నిరంజనుడై పరబ్రహ్మ
 గో విక్యమగును. “జ్ఞానీత్వాత్మైవమేమతమ్” బ్రహ్మజ్ఞానముగల
 జ్ఞానీనే అతడు. అతడేనేను. అని భగవంతుడగు శ్రీకృష్ణమూర్తి
 ననితెచ్చెను. కావున మానవుడు బ్రహ్మజ్ఞాని అగుటకు బ్రయత్నిం
 చుట మిక్కిలి శ్రేయస్కరము.

ఓం త త్స త్.

శ్రీ రస్తు.

అష్టాంగయోగములు.

1 యమము, 2 నియమము, 3 ఆసనము, 4 ప్రాణాయామము, 5 ప్రత్యాహారము, 6 ధారణము, 7 ధ్యానము, 8 సమాధి, ఈయెనిమిది అష్టాంగ యోగములని చెప్పబడును.

(1) యమము. యమములు పదివిధములు. శ్లో॥ అహింసా సత్యమస్తేయం బ్రహ్మచర్యం దయార్జవమ్ । ఉమా ధృతి ర్మితాహారః శౌచంచైవ యమాదశః॥ అహింస, సత్యము, అస్తేయము, బ్రహ్మచర్యము, దయ, ఆర్జవము, ఉమ, ధృతి, మితాహారము, శౌచము.

[1] అహింస. అనగా:—శ్లో॥ కాయేన మనసా వాచా హింసాహింసా నచాన్యథా॥ మనోవాక్కాయములచేత సమస్తభూతములకును అనావశ్యకముగ అపకారమును గాని, హానిగాని, కలుగజేయకుండుట. సూ॥ (తత్సన్నిహౌవైరత్యాగః) ఈఅహింసను ఆచరించుట వలన కూరిజంతువులు తమ స్వభావముగ వైరమును విడిచియుండును.

[2] సత్యము. అనగా:— శ్లో॥ చక్షురా దింద్రియైర్వృష్టం శ్రుతం ఘ్రీతం మనశ్వర । తస్యైవోక్తి ర్భవేత్సత్యమ్ ॥ తాను చూచిన, వినిన, ఆఘ్రీణించిన, విషయమును ఉన్నవి ఉన్నట్లు తెలుపుట. సూ॥ (సత్యప్రతిష్ఠాయాం క్రియాఫలాశ్రయత్వమ్) ఈసత్యమును ఆచరించుటవలన యాగాదికర్మలు చేసినవారికి గలుగు ఫలము కలుగును.

[3] అస్తేయము. అనగా:—శ్లో॥ అన్యదేయే తృణేరత్నే కాంచనే మాక్తికేపిచ । మనసా వినివృత్తిర్యా తదస్తేయం విదుర్భుధాః ॥ మనోవాక్కాయములచేత ఇతరుల ద్రవ్యమును, తృణముగా

భావించి నిస్ప్రహ కలిగియుండుట. సూ (అస్తేయప్రతిష్ఠాయాంసర్వ రత్నోవస్థానమ్) ఈ అస్తేయమును ఆచరించుటవలన లోకమలయందలి ఉత్తమవస్తుపాప్తి తనంతట పాప్తింపును.

[4] బ్రహ్మచర్యము. అనగా:—శ్లో || కాయేన మనసా వాచా స్త్రీతాంచ పరివర్జనమ్ । ఋతౌభార్యాం తదాతస్య బ్రహ్మచర్యం తదుచ్యతే || పరస్త్రీలను విషయాసక్తితో దలంపకుండుట; ఋతుకాలములయందు స్వభార్యతో సంభోగించుట, తక్కిన కాలములయందు నిషిద్ధము. గురువులవద్ద బ్రహ్మ విచారణ చేయుట. సూ (బ్రహ్మచర్యప్రతిష్ఠాయాంవీర్యలాభః) ఈ బ్రహ్మచర్యమును ఆచరించుటవలన శరీరేంద్రియ మనస్సులయందు సర్వకార్యకరణ సామర్థ్యము గలుగును. నిషిద్ధమగు స్త్రీసంభోగము చేయకుండుటయే శ్రేష్ఠమైన బ్రహ్మచర్యము.

[5] దయ. అనగా:—నకల భూతములయందును కరుణ కలిగియుండుట.

[6] అర్జవము. అనగా:—విహితము, అవిహితములైన వారలయందు ద్రవ్య త్రి నివృత్తలలో ఒకేవిధముగ నడుచుకొనుట.

[7] తమ. అనగా:— తన్నుబాగడడి వారలయందును, నిందించువారలయందును, ప్రియాప్రియ వస్తువులయందును, క్షమనో వికారము జెందకుండుట.

[8] ధృతి. అనగా:— తనకళత్ర, పుత్ర, మిత్రాదులకు వియోగము గలిగినప్పుడును, ద్రవ్యమునష్టమైనకాలమందును, దుఃఖించక మనోధైర్యము గలిగియుండుట.

[9] మితాహారము. అనగా:—ఉష్ణ, పులును, కారమును వర్జించి తైలసంబంధమైన మధుర రసములతో గూడిన సదార్థములను మితముగ భుజించుట.

[10] శౌచము. అనగా:—బాహ్యశౌచము, అంతశ్శౌచము, అని రెండువిధములు. శరీరమౌళిన్యమును మృత్తికచేతను, జలము చేతను, శుద్ధిపఱచుకొనుట బాహ్యశౌచము. నద్గురువును ఆశ్రయించి వేదాంతవిద్యను అభ్యసించి ఇంద్రియ నిగ్రహము గలిగియుండుట

అంతశ్శౌచము. సూ॥ శౌచాత్సాత్త్వింగజగుష్పాపరైరసంసర్గః । సత్త్వ శుద్ధిసౌమనస్త్యై కాగ్రతేంద్రియ జయాత్మనర్శన యోగ్యత్వానిచ్చో అంతర్బాహ్యశౌచములను ఆచరించుటవలన శరీరకారణముగ శుక్లశోణితాదులను ఆహారించును. సిన్ధుట శరీరమునందు అసహ్యముగలిగి ఇతర జనసంగమును అపేక్షింపడు. అనంతరము సత్త్వబుద్ధితో ఏకాగ్రచిత్తముగలిగి ఆత్మస్వరూపమును దర్శించుటకు శక్తుడగును.

కొన్ని గ్రంథములలో ఈయమములు - అహింస, సత్యము, అస్తేయము, బ్రహ్మచర్యము, అపరిగ్రహము, అని అయిదువిధములని చెప్పియున్నవి. అపరిగ్రహము అనగా:—భోగసాధన పదార్థములను స్వీకరింపకుండుట ఈ అపరిగ్రహమును ఆచరించుటవలన పూర్వజన్మ స్మరణమును, ఇప్పుడు ఈజన్మకలుగుటకు కారణమును తెలిసికొనవచ్చును.

(2) నియమము. నియమములు పదివిధములు. శ్లో॥ తపస్సంతోషమాస్తిక్యం దానూశ్వర పూజనమ్ । సిద్ధాంతశ్రవణంచైవ సీఠ్యతిశ్చజ పోవ్రతమ్ ॥ ఏతేచనియమాఃప్రోక్తా యోగశాస్త్ర విశారదైః ॥ 1 తపస్సు, 2 సంతోషము, 3 ఆస్తిక్యము, 4 దానము 5 ఈశ్వరపూజనము, 6 సిద్ధాంతశ్రవణము, 7 ప్రీతి, 8 మతి, 9 జపము, 10 వ్రతము.

[1] తపస్సు. అనగా:—సూ॥ కాయేంద్రియ శుద్ధి రశుద్ధిత్వయా త్తపసఃశ్రీకృచ్ఛ్చాంద్రాయణాది తపస్సులచేత శరీరమును గృహింపజేయుట. తపస్సును ఆచరించుటచేత చిత్తముయొక్క అపవిత్రత నశించి దేహేంద్రియములు ఉత్కర్షితమగుబోంది సూక్ష్మవస్తుగ్రహణ సామర్థ్యము గలుగును.

[2] సంతోషము. అనగా:—సూ॥ సంతోషా దనుత్తమ సుఖలాభః । పేరాశపడక తనకు గలిగినదానితో తృప్తివొంది లేనిదానికి దుఃఖింపకుండుట. సంతోషమును ఆచరించుటచేత ఏసుఖమునకు విషయసుఖములు శతాంశముగానైన పోల్చునగవో అట్టి మహాసుఖము ఆవిర్భవించును.

[3] ఆస్తిక్యము. అనగా:—వేదములయందు విధింపబడియుండు కర్మాధర్మములయందు విశ్వాసము గలిగియుండుట.

[4] దానము. అనగా:—న్యాయముగా దాను ఆర్జించిన ద్రవ్యమును పుణ్యకాలములయందుగాని, ఇతరకాలములయందుగాని, ప్రత్యుపకారమును అపేక్షింపక బీదలు మొదలగు వారలకు భగవదర్పణముగా నిచ్చుట.

[5] ఈశ్వరపూజము. అనగా:—సూక్ష్మాధిస్థితి రీత్యర్చనప్రణిధానాత్ నిష్కళంకమగు మనస్సుతో దృఢముగ భగవంతుని పూజించుట. విష్ణుమూర్తినైనను, ఈశ్వరునినైనను, పూజించుటవలన సకలవిఘ్నములు నశించి సమాధిస్థితి కలుగును.

[6] సిద్ధాంతశ్రవణము. అనగా:—బ్రహ్మసూత్రములు, జ్ఞానవాశిష్టము, భగవద్గీతలు మొదలగు వేదాంతగ్రంథములను శ్రవణముజేయుట.

[7] త్రీ. అనగా:—వేదములలో జెప్పియుండు కర్మలను విరుద్ధముగా తమకుదోచినదంతయు యుక్తమే అని చేయుకార్యములయందు లజ్జ కలిగియుండుట.

[8] మతి. అనగా:—వేదములలో జెప్పియుండు కర్మలను శ్రద్ధతో జేయుట.

[9] జపము. అనగా:—వేదవిరుద్ధములుకాని గాయత్రీమొదలగు మంత్రములను సద్గురువులచేత ఉపదేశమునుబొంది జపించుట. జపమువాచికము. మానసికము, అని రెండువిధములు. మంత్రములను గట్టిగా ఇతరులు వినునట్లు ఉచ్చరించుటవలన ఫలము స్వల్పము. తిన్నగా ఉచ్చరించుట ప్రాధానికన్న వెయ్యింతలు అధికఫలము, నోటియందే ఉచ్చరించుట ప్రారెంటికన్న మిక్కిలి ఫలము. మనస్సులోనే జపించుట ధ్యానసాధనము కావున అన్నింటికన్న మిక్కిలిశ్రేష్ఠము.

[10] వ్రతము. అనగా:—వేదములలో విధింపబడియుండు కర్మానుష్ఠానములయందు నియమము గలిగియుండుట.

(3) అసనము. అనగా:—మయూరాసనము, సింహాసనము, గోముఖాసనము, పద్మాసనము. అని అసనములు 84. వీటిని

గురుముఖముగా తెలిసికొన వలయును. (అసనేన రజోహంతి) ఆసనములు అభ్యసించుటవలన రాజసగుణము నశించుట, అనేకరోగములు నశించుట, మొదలగునవి కలుగును.

(4) ప్రాణాయామము. అనగా:— ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసము లయొక్క గమనాగమనముల నిరోధము చేయుటయే ప్రాణాయామ మనబడును. ఎడమముక్కుబిలముద్వారా పదునారుమారులు “ఓమ్” అను ప్రణవమును ఉచ్ఛరించుచు శ్వాసమును బిల్చివలయును. ఇదియే పూరకము. ఓమ్ముట అరువదినాలుగుమారులు “ఓమ్” అను ప్రణవమును ఉచ్ఛరించుచు అంతవరకును శ్వాసమును లోపలనే నిలపవలయును. ఇదియే కుంభకము. తుదకు కుడిముక్కు బిలముద్వారా ముప్పైరెండుమారులు “ఓమ్” అను ప్రణవమును ఉచ్ఛరించుచు శ్వాసము మెల్లగా విడువవలయును. ఇదియే రేచకము. ఇట్లు పూరక కుంభక రేచకములను జేయుట ప్రాణాయామ మనబడును. “ప్రాణాపానసమాయోగః ప్రాణాయామో భవతి” ప్రాణనాయువును అపాననాయువుతో గలుపుటే ప్రాణాయామ మనబడును. కావున ప్రాణాయామము గురు ముఖముగా తెలిసికొని అభ్యసించు వారలకు సర్వరోగములు నశించును. ఆయుక్తముగా అభ్యసించు వారలకు సకలరోగములు కలుగును.

(5) ప్రత్యాహరము. అనగా:— సూ || విషయేషు విచరతా మింద్రియాణాం బలాదాహరణమ్ || విషయములయందు సంచరించెడి ఇంద్రియములను బలాత్కారముగ మరలించి సద్విషయములయందు ప్రవేశపెట్టుట, అన్నిటిని భగవత్స్వరూపముగ జూచుట, నిష్కామముగ కర్మలను జేయుట, సూత్రతఃపరమావశ్యతేంద్రియాణామ్ || ప్రత్యాహరమును ఆచరించుటవలన మనోవికారము లన్నియు అణగిపోవును. కర్మేంద్రియ జ్ఞానేంద్రియములన్నియు తనకు మిక్కిలి స్వాధీనములై యుండును.

(6) ధారణ. అనగా:— సూ || ఆత్మని మనోధారణమ్ || మనస్సుయందు పరమాత్మను (భగవంతుని) ధ్యానించుట. శరీరమందలి ఆకాశమునందు (దహరాకాశమునందు) మహాకాశమును

(బాహ్యకాశమును) భావించుట. సూ॥ (ధారణాభి ర్మనో ధైర్యమ్॥)
ధారణను ఆచరించుటవలన మనోధైర్యము గలుగును.

(7) ధ్యానము. అనగా: — సగుణధ్యానము, నిర్గుణధ్యానము, అని రెండువిధములు. సగుణధ్యానమనగా మూర్తిధ్యానము. నిర్గుణధ్యానమనగా ఆత్మతో మనస్సును యాధాత్మ్యమును బొందజేయుట. ధ్యానమును ఆచరించుటవలన, సూ॥ (ధ్యానం చైతన్యమద్భుతమ్॥) స్వప్రకాశము గలుగును.

(8) సమాధి. అనగా: — శ్లో॥ (నశుః) శోధి యధాకించిత్ నవశ్యతి నజిశుః॥ నచస్పర్శవిజానాతి సనమాధిస్థఉచ్యతే॥) బాహ్య వార్తలను వివేచించుట, బాహ్యసంగతులను జూడకుండుట, బాహ్య పదార్థనాసన పట్టకుండుట, బాహ్యవస్తువుల స్పృశింపకుండుట, ఏమియు నెఱుగకుండుట, సమాధియని చెప్పబడును. ఇట్లు మనస్సును వశపఱచుకొనిన పిమ్మట, సూ॥ (జీవాత్మ పరమాత్మైక్యా వస్థా త్రిపుటిరహితా పరమానందస్వరూపా శుద్ధచైతన్యాత్మికా భవతి॥) జీవాత్మ పరమాత్మలయొక్క ఏక్యమునుబొంది మనస్సు జ్ఞాతృ, జ్ఞాన జ్ఞేయము లను త్రిపుటిరహితమై పరమానంద స్వరూపమైన నిత్య, బుద్ధ, శుద్ధ, ముక్త, సత్య, సచ్చిదానంద చైతన్యాత్మకమగుట సమాధియని చెప్పబడును.

శ్లో॥ సమాధౌమోక్షమాప్నోతి త్యక్త్వాకర్మ శుభాశుభమ్॥
శుభాశుభ కర్మలయందు ఇచ్చనువదలి సమాధియందుండిన మోక్షము గలుగును.

ఓం తత్ సత్.

స మాప్త ము.

రాజయోగాధ్యాయము.

రాజయోగ అష్టాంగయోగముల వివరము:—1 యమము, 2 నియమము, 3 ఆసనము, 4 ప్రాణాయామము, 5 ప్రత్యాహారము, 6 ధారణము, 7 ధ్యానము. 8 సమాధి.

(1) యమమనగా:—శ్లో॥ సర్వంబ్రహ్మేతి విజ్ఞానా దింద్రియగ్రామ సంయమః । యమోయమితి సంహారో భృశసనీయో ముహుర్ముహుః॥

తా॥ సర్వమును భగవంతునియొక్క (బ్రహ్మయొక్క) స్వరూపముగా తెలిసికొనుటవలన ఇంద్రియములను విషయములయందుండి తిప్పి ఆత్మయందు నిలుపుటయే యమమని చెప్పబడును. దీనిని మోక్షమునందు అనేక్షగలవారు మాటిమాటికి విషయములలో ప్రవేశించు ఇంద్రియసమూహములను బ్రహ్మమునందు (భగవంతునియందు) నిలుపుట అగు అభ్యాసమును వదేపదే చేయవలసినది.

(2) నియమమనగా:—శ్లో॥ సజాతీయ ప్రవాహశ్చ విజాతీయ తిరస్కృతిః । నియమోహిపరానందో నియమాత్మీయతే బుధైః॥

తా॥ ఆత్మకంటె (బ్రహ్మముకంటె) భిన్నముగా దోచు అవిద్య చేత గనబడు విజాతీయమైన సమస్తమును ఎడబాసి సజాతీయప్రవాహమునందే మనస్సును నియమించుట నియమమని చెప్పబడును.

(3) ఆసనమనగా:—సుఖేనైవభవేద్యస్త్రి నజస్రంబ్రహ్మచింతనమ్ । ఆసనంతద్విజానీయాత్ సేతరత్సఖనాశనమ్॥

తా॥ భగవంతుని చింతనచేయుటకంటె ఇతరములైన ఎట్టివస్తువులయందును మనస్సు సుఖమునుబొందక ఎప్పుడు నిలిచిపోవునో అట్టి స్థితియే ఆసనమని చెప్పబడును. కాళ్ళను చేతులను ముడుచుకొని బంధించి శ్రమపడుట సుఖమైన ఆసనముగాదు.

(4) ప్రాణాయామమనగా:— శ్లో॥ చిత్తాదిసర్వభావేషు బ్రహ్మత్వేనైవభావనాత్ । నిరోధస్సర్వవృత్తీనాం ప్రాణాయామస్స ఉచ్యతే॥

తా॥ మనస్సు, బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము, అనెడి అంతఃకరణమునందు బ్రహ్మమును (భగవంతుని) తప్ప వేతే భావనయే లేకుండుటయు ఇతరభావనలును చిత్తమునకు బాహ్యవృత్తియు గలుగునప్పుడు వానిని చిత్తములోనుంచి తొలగించి బ్రహ్మభావనయందు మనస్సును నిలుపుటయే ప్రాణాయామమని చెప్పబడును. మఱియును, రేచక, పూరక, కుంభకములనగా:— శ్లో॥ నిషేధనంప్రపంచస్య రేచకాఖ్యస్సమీరణః । బ్రహ్మైవాస్మీతియావృత్తిః పూరకో నాయురీరితః॥ రతఃతద్వృత్తినైశ్చల్యం కుంభకః ప్రాణసంయమః॥ బ్రహ్మమునందు (భగవంతునియందు) మనస్సును చలించక నిలుపుటకు సాధనమైన ప్రాణాయామమునందు చరాచర ప్రపంచముయొక్క తలంపు మనస్సునకురాకుండ తొలగించుటయే రేచకమని చెప్పబడును. అట్లు తొలగించిన పిమ్మట బ్రహ్మైవాస్మి అనెడు మనోవృత్తితో నుండుటయే పూరకమని చెప్పబడును. అట్లు బ్రహ్మైవాస్మి అనెడు చింతనము ప్రబలమై మనస్సు ఆబ్రహ్మకారముగ నగుటయే కుంభకమని చెప్పబడును.

(5) ప్రత్యాహారమనగా:— శ్లో॥ విషయేష్వాత్మతాందృష్ట్యామనసశ్చితి మజ్జనమ్ । ప్రత్యాహారస్సవిజ్ఞేయో అభ్యసనీయో ముముక్షుభిః॥

తా॥ తాను విషదార్థమును చూచినను అది తనకు ఆత్మగా (భగవంతునిగా) చూచుటయును, మానావమానములులేక ఆపరమాత్మయందే మనస్సును సమర్పించియుండుటయును అనునట్టి స్థితియే ప్రత్యాహారమని చెప్పబడును. దీనిని మోక్షోపేక్ష గలవారలు అవశ్యముగా అభ్యసించవలయును.

(6) ధారణ అనగా:— శ్లో॥ యత్రయత్రమనోయాతి । బ్రహ్మణస్తత్రదర్శనాత్ । మనసోధారణంచైవ ధారణాసా పరామతా॥

తా॥ మనస్సు ఎచ్చటెచ్చట నేను ఉన్నాను అని వచ్చునో,

బ్రహ్మసూత్రరహస్యము - నచనకాః

అచ్చటచ్చట అప్పుడప్పుడు ఆమనస్సును తొలగించి సమస్తమును బ్రహ్మముగాజూచు అభ్యాసమే ధారణయని చెప్పబడును. అట్లు అభ్యాసముచేయుటచేత మనస్సు ధారణ అనేస్థితిని జెందును.

(7) ధ్యానమనగాః — శ్లో॥ బ్రహ్మైవాస్మీతి సద్వృత్త్యా నిరాలంబతయాస్థితిః । ధ్యానశబ్దేన విఖ్యాతా పరమానందదాయినీ॥

తా॥ మనస్సు ఎప్పుడు బ్రహ్మైవాస్మి అనెడు మనోవృత్తిచేత ఎడతేగక బ్రహ్మమునందునిలుచునో అప్పుడు అట్టి ఆనందమైనస్థితినే ధ్యానమని చెప్పబడును.

(8) సమాధిఅనగాః — శ్లో॥ నిర్వికారతయావృత్త్యా బ్రహ్మకారతయాపునః । వృత్తివిస్మరణంసమ్యక్ సమాధిః జ్ఞానసంజ్ఞకః॥

తా॥ మనస్సు నిర్వికల్పమై బ్రహ్మకారము గలదియగునో, ఎప్పుడుమనస్సు తన్ను దాను మఱచి బ్రహ్మమునందు లయించునో, అప్పుడు సమాధి అని చెప్పబడును.

శ్లో॥ జయతి జయతి దేవో దేవకీ నందనోయం

జయతి జయతి కృష్ణో విష్ణువంశ సదీపః ।

జయతి జయతి మేఘశ్యామలః కోమలాంగో

జయతి జయతి పూర్వ భారనాశో ముకుందః॥

ఇట్లు సంస్కృత ప్రాకృత వైకృతా ద్యవేకభాషా నిపుణు లగు

బ్రహ్మశ్రీ వెన్నలకంటి - సుందరరామశర్మగారిచే

రచియింపబడిన బ్రహ్మసూత్రరహస్యము - సమాప్తము.

ఓం తత్ సత్

శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ. పర బ్రహ్మ జేనమః .

శ్లోత పంచరత్న మాలికా స్తోత్రమ్.

వేదోనిత్యమధీయతాం తదుదితం కర్మస్వసృష్టియతాం తేనే
శస్యవిధీయతా మపచితిః కామే మతి స్త్యజ్యతామ్ । పాపాః పరి
ధాయతాం భవసుఖే దోషానుసంధీయతా మాత్మేచ్ఛా వ్యవసీయ
తాం నిజగృహః త్పూర్ణం వినిర్గమ్యతామ్ ॥ 1

సంగస్సత్సువిధీయతాం భగవతో భక్తిర్మథా ధీయతాం
శాంత్యాదిః పరిచీయతాం దృఢతరం కర్మా సుసంత్సజ్యతామ్ ।
సద్విద్యా నుపసర్పతాం ప్రతిదినం తత్పాదుకే సేవ్యతాం బ్రహ్మై
కాక్షర మర్థ్యతాం శ్రుతిశిరో వాక్యం సమాకర్త్యతామ్ ॥ 2

వాక్యార్థశ్చ విచార్యతాం శ్రుతిశిరః పత్య సమాశ్రీయతాం
దుస్త్యా-త్సువిరమ్యతాం శ్రుతిమత స్తగ్గో-నుసంధీయతామ్ ।
బ్రహ్మైవాస్మివిభావ్యతా మహారహో గర్వః పరిత్యజ్యతాందేహి
హం మతిరుజ్జ్యతాం బుధజనై ర్వానః పరిత్యజ్యతామ్ ॥ 3

క్షుద్వాగ్నిధిశ్చ చికిత్స్యతాం ప్రతిదినం భిక్షోపదం భుజ్య
తాం స్వావ్వన్నం నతుయాచ్యతాం విధివశాత్పాప్తి సంతమ్య
తామ్ । శితోష్ణాది విషహ్యతాం నతు వృధావాక్యం సముచ్చార్య
తా మాదాసీన్య మభీప్స్యతాం జనకృపా వైష్ణవ్య ముత్సృజ్యతామ్ ॥

ఏకాంతే సుఖమాస్యతాం పరతరే చేతస్సమాధీయతాం
పూర్ణాత్మాను సమీక్ష్యతాం జగదిదం తద్బాధితం దృశ్యతామ్ ।
ప్రాక్కర్మ ప్రవిలాప్యతాం చితిబలా న్నాప్యత్తరేణ్లిప్యతాం ప్రా
రబ్ధం త్విహాభుజ్యతా మథ పరబ్రహ్మైశ్చనాస్థీయతామ్ ॥ 5

యశ్శ్లోకపంచకమిదం పఠతే మనుష్య స్సంచితయ త్యనుదినం
స్థిరతా ముపేత్య । తస్యాశు సంస్మృతి దవానల తీవ్రఘోర తాపప్ర
శాంతి ముపయాతి చితిప్రసాదాత్ ॥ 6

ఇతి శ్రీమత్పరమ హంసే పరివ్రాజకాచార్యవర్య

శ్రీమ చ్ఛంకరాచార్య విరచితం వేదాంత

పంచరత్నమాలికా స్తోత్రం సంపూర్ణమ్.